

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
Інститут психології імені Г. С. Костюка

**Тамара Піроженко, Ірина Карабаєва,
Людмила Соловійова, Олена Хартман**

**ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНЮВАННЯ
ГОТОВНОСТІ ДИТИНИ СТАРШОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ
В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ**

Методичні рекомендації

Київ 2023

ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ Г.С.КОСТЮКА НАПН УКРАЇНИ
Лабораторія психології дошкільника

З повагою до перспектив розвитку дитини

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНЮВАННЯ
ГОТОВНОСТІ ДИТИНИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
ДО НАВЧАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

методичні рекомендації

Київ – 2023

УДК 159.922; 159.922.6; 159.923

*Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України
(протокол № 5 від 27 березня 2023 р.)*

Рецензенти:

Людмила ДЗЮБКО, старший науковий співробітник лабораторії психології навчання імені І.О. Синиці Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, старший науковий співробітник;
Юрій САВЧЕНКО, доцент кафедри освітології та психолого-педагогічних наук Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат психологічних наук, доцент.

Піроженко Т.О., Карабаєва І.І., Соловійова Л.І., Хартман О.Ю.

Інструментарій оцінювання готовності дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи : методичні рекомендації Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2023. 36 с.

ISBN 978-617-7745-25-8

У методичних рекомендаціях узагальнено матеріали прикладного наукового дослідження «Готовність дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи», яке виконано співробітниками лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України у 2021-2023 рр.

Представлений у методичних рекомендаціях комплекс діагностичних завдань «Чарівні перетворення» в першу чергу запропоновано до застосування практичним психологам, соціальним педагогам, вихователям закладів дошкільної освіти; аналогічним/відповідним фахівцям в закладах загальної середньої освіти, центрах дитячого розвитку, консультування та патронату сімей.

Видання буде цікавим для ознайомлення спеціалістам центрів професійного розвитку, методистам, викладачам, студентам педагогічних та психологічних спеціальностей, а також батькам дітей 6-го та 7-го років життя.

Номер державної реєстрації наукового дослідження: 0121U107587

© Тамара Піроженко, Ірина Карабаєва,
Людмила Соловійова, Олена Хартман, 2023

ISBN 978-617-7745-25-8

© Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2023

ЗМІСТ

Вступне слово	5
Комплекс діагностичних завдань «Чарівні перетворення»	7
Підготовка.....	7
Обладнання	7
Вихідні настанови	8
Алгоритм застосування КДЗ «Чарівні перетворення» (сценарій)	9
Встановлення контакту із дитиною	9
Завдання «Придумай гру з іграшкою».....	9
Завдання «Шлях до чарівної скриньки»	10
Завдання «Чарівні перетворення фігури».....	11
Підсумки	12
Критерії оцінювання результатів застосування КДЗ «Чарівні перетворення» (протоколи)	13
Вихідні дані.....	13
Протокол № 1 до завдання «Придумай гру з іграшкою»	13
Протокол № 2 до завдання «Шлях до чарівної скриньки»	16
Протокол № 3 до завдання «Чарівні перетворення фігури»	17
Протокол № 4 оцінювання сформованості довільної регуляції дій дитини під час взаємодії та виконання усіх завдань	19
Результати застосування КДЗ «Чарівні перетворення»	21
Інструкція з обрахунку результатів застосування КДЗ «Чарівні перетворення».....	21
Приклад обрахунку результатів застосування КДЗ «Чарівні перетворення»	23
Тезаурус.....	32
Додаток.....	34
Відомості про авторів	35

Вступне слово

Ключовою ідеєю укладання комплексу діагностичних завдань «Чарівні перетворення»¹ є прийняття за основу положення Стандарту дошкільної освіти України (ред. 2021 р.) щодо вимог до основних компетентностей здобувача освіти, які корелюють із Стандартом початкової освіти та в такий спосіб забезпечують можливість дотримання принципів наступності та узгодженості освітніх впливів на особистість на різних ланках здобуття освіти впродовж життя.

Ключові компетентності дитини на момент завершення здобуття дошкільної освіти, а саме: рухова і здоров'язбережувальна, особистісна, предметно-практична та технологічна, сенсорно-пізнавальна, логіко-математична та дослідницька, природничо-екологічна та навички, орієнтовані на сталий розвиток, ігрова, соціально-громадянська, мовленнєва, художньо-мовленнєва, мистецько-творча (художньо-продуктивна, музична, театралізована проявляються через наскрізні здатності, вміння та навички, досвід, які дитина демонструє у повсякденній життєдіяльності та у спеціально створених ситуаціях освітньої взаємодії². У фокусі аналізу досягнень дитини за допомогою КДЗ «Чарівні перетворення» з їх числа є такі:

- наявність досвіду ігрової діяльності;
- наявність досвіду взаємодії з однолітками;
- вміння взаємодіяти з дорослим у ситуації освітньої взаємодії;
- вміння робити вибір/обирати;
- здатність оцінювати складність гри, вправи, завдання;
- здатність об'єктивно оцінювати результат (продукт виконання) власної діяльності;
- здатність створювати образи, оперувати в уяві;
- вміння виконувати дії за зразком;
- вміння виконувати дії за словесною інструкцією;
- вміння виявляти цілеспрямованість, активність у досягненні мети, готовність долати труднощі.

КДЗ «Чарівні перетворення» застосовується у форматі ігрової взаємодії дорослого із дитиною старшого дошкільного віку. Складається із трьох ігрових завдань: «Придумай гру з іграшкою», «Шлях до чарівної скриньки» «Чарівні перетворення фігури», які об'єднані в сценарій – чіткий алгоритм дій підготовки, проведення та узагальнення результатів.

¹ Надалі скорочено до аббревіатури - КДЗ

² Згідно Стандарту дошкільної освіти в Україні (ред.2021 р.)

КДЗ «Чарівні перетворення» слід застосовувати виключно з метою визначення актуального стану сформованих у дитини віком від 5 років 6 місяців соціально-психологічних навичок в контексті формулювання висновків щодо прогнозів її природнього та гармонійного переходу в нову ситуацію розвитку – початок шкільного навчання в Новій українській школі. В ході застосування КДЗ «Чарівні перетворення» не відбувається жодних вимірювань інтелектуальних досягнень дитини, а також не формулюються висновки, які можуть негативно вплинути на подальшу долю дитини.

КДЗ «Чарівні перетворення» рекомендовано використовувати в період січень – березень року, в який передбачається початок навчання дитини у закладі загальної середньої освіти, тобто за 5-6 місяців до вступу у перший клас Нової української школи. Саме такий проміжок часу вбачається доцільним для ефективного здійснення розвивальних чи корегувальних впливів, якщо у них виявиться потреба. За їх відсутності здобуття дошкільної освіти продовжується без змін.

Інформування батьків про намір, мету, спосіб застосування, час взаємодії із дитиною, отримання згоди, повідомлення результатів є обов'язковим та конфіденційним. На основі результатів застосування КДЗ «Чарівні перетворення» укладаються пропозиції та/або рекомендації щодо актуалізації виховних впливів на дитину з боку батьків та педагогів. Рішення щодо виконання/ігнорування отриманих за результатами застосування КДЗ «Чарівні перетворення» рекомендацій є виключним правом батьків.

З метою спільного розуміння тлумачення категорій, визначень та понять, на які автори спиралася під час розробки інструментарію оцінювання готовності дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи радимо ознайомитися із тезаурусом³.

³ Стор.32

Комплекс діагностичних завдань «Чарівні перетворення»

Підготовка

Місце проведення

Кабінет психолога. Звичайна групова/класна кімната.

Формат проведення

Індивідуально. Присутність батьків не передбачається. За запитом батьків – можлива, але за умови виключно спостереження, без втручання до дій дитини чи психолога/педагога.

Тривалість проведення

15-20 (до 25) хвилин.

Обладнання

Протоколи фіксації результатів. **Увага!** До початку взаємодії з дитиною запишіть вихідні дані про дитину (ім'я, вік із зазначенням повних років та місяців на момент проведення обстеження), дату та час проведення. Протоколи заповнюються одразу після завершення взаємодії із дитиною.

Для завдання «Придумай гру з іграшкою»: конструктор, лялька, м'яч, автомобіль.

Для завдання «Шлях до чарівної скриньки»: зразки графічного диктанту⁴ – рисунки 0, 1, 2, 3; конверт в який складено стимульний матеріал для завдання, аркуш у велику клітинку з позначеною точкою, канцелярська гумка, добре застружені олівці (простий, кольорові – від дванадцяти і більше). Наліпки для заохочення.

Для завдання «Чарівні перетворення фігури»: чарівна скринька (будь-яка естетично приваблива коробка) із завданням на домальовування фігури (аркуш паперу А4 – розміри: 210 x 297 мм) посередені намальований квадрат, розмір фігури повинен бути таким, щоб вона могла виступати частиною дитячого малюнку, (наприклад, вікном у будинку); олівці – добре застружені простий та кольорові (від дванадцяти і більше).

⁴ Рис. 1

Алгоритм застосування КДЗ «Чарівні перетворення» (сценарій)

1. Встановлення контакту із дитиною
2. Завдання «Придумай гру з іграшкою»
3. Завдання «Шлях до чарівної скриньки»
4. Завдання «Чарівні перетворення фігури»
5. Підсумки

Встановлення контакту із дитиною

Дії психолога/педагога

Запросити дитину пограти разом.

У разі, коли дитина з Вами незнайома – познайомитись.

Привіт! Давай знайомитися. Мене звати А тебе? Дуже приємно!
Давай пограємо разом.

Дії дитини

Погоджується на спілкування з дорослим.

Знайомиться.

Погоджується / не погоджується пограти разом.

Завдання «Придумай гру з іграшкою»

Дії психолога/педагога

Я впевнена у тому, що ти любиш грати та знаєш багато ігор. Подивись, які у мене є іграшки (конструктор, лялька, м'яч, автомобіль). Обери одну цікаву для тебе та придумай гру, як пограти з нею. Ти пам'ятаєш, що з іграшкою можна гратися в гру самому або з друзями. В грі у кожного учасника можуть бути ролі. А також бувають правила, яких необхідно дотримуватися. Гра з чогось починається. Та колись закінчується. Ти маєш декілька хвилин, щоб придумати гру. Скажи, коли ти будеш готовий про неї розказати.

Примітка. *Слідкуємо за вибором дитини. За потреби – допомагаємо зробити вибір. Слідкуємо за часом (2-3 хв. на вигадання гри), заохочуємо, допомагаємо розказати.*

Дії дитини

Обирає предмет.

Придумує гру.

Розповідає.

Завдання «Шлях до чарівної скриньки»

Дії психолога/педагога

А зараз я пропоную тобі погратися у мою гру. Ти згоден(на)? Гра буде називатися «Шлях до чарівної скриньки». Давай разом замалюємо цей шлях (*тренувальне завдання, зразок малюнку - рис.0*). Спочатку оберемо чим ми будемо малювати шлях – олівцем простим, чи кольоровим, що ще тобі може знадобитися (гумка). Зараз ми будемо малювати шлях, треба постаратися, щоб він був гарними й акуратними. Для цього потрібно уважно мене слухати і малювати так, як я буду говорити. Я буду казати, на скільки клітинок і в яку сторону ти повинен провести лінію. Наступну лінію малюєш там, де закінчилася попередня. Нагадай, де в тебе права рука? Витягни її в бік — куди вона вказала? (*На двері, на вікно тощо*). Коли я скажу, що потрібно провести лінію вправо, ти її проводиш до дверей (*вибрати будь-який наочний орієнтир*). Де ліва рука? Коли я скажу, що потрібно провести лінію вліво, згадай про руки (*або будь-який орієнтир ліворуч*). Тепер пробуємо проходити шлях.

Постав олівець на точку (*аркуш у велику клітинку з позначеною точкою*). Малюй, не відриваючи олівець від паперу: одна клітинка вниз (пауза), одна клітина вправо (пауза), одна клітинка вгору (пауза), одна клітинка вправо (пауза), одна клітинка вниз (пауза). Далі продовжуй малювати такий самий візерунок сам(а)». Під час виконання завдання можна підбадьорювати дитину, але не слід робити жодних додаткових вказівок.

По завершенню малювання дитиною тренувального завдання (*рис. 0*) психолог пропонує продовжити виконання завдання «Шлях до чарівної скриньки»: Дивись сюди (*показує конверт із завданнями різної складності*): виконавши це завдання ми дістанемося до чарівної скриньки. Ти хочеш це зробити? (*чекає на відповідь дитини, в разі згоди продовжує*).

Добре! Граємо далі.

Шлях до скриньки обирати тобі. Подивись. Він може бути простим (Рис.1), середньої складності (Рис.2), складним (Рис.3).

Якщо ти вибереш складний шлях і пройдеш його, ти отримаєш нагороду – 3 наліпки, якщо ти вибереш шлях середньої складності і пройдеш його, ти отримаєш – 2 наліпки, якщо ти вибереш легкий шлях і пройдеш його, ти отримаєш 1 наліпку. Якщо ти вибереш шлях і не пройдеш його - нагороди не буде. Старайся виконати завдання.

А тепер подивись ще раз на завдання(*вказує на завдання різної складності*), це – складний шлях для проходження, це – середньої складності, а це – легкий. Вибирай той, який ти вважаєш, що виконаєш (*пауза*). Молодець ти вибрав(ла) свій шлях до скриньки.

Об'єктивно оцінюємо і озвучуємо результат виконання завдання.

Як-от:

На мою думку, ти вибрав цікавий і непростий шлях до скриньки. Ти виконав завдання дуже гарно та правильно, отримувеш три наліпки. Або, «Не дуже гарно та не зовсім правильно і отримувеш дві наліпки»; «Сьогодні у тебе не вийшло виконати завдання, але ти старався(лася), тому отримувеш одну наліпку; тобі зовсім не хотілося йти до скриньки, але я думаю, що ти вмієш це робити добре і наступним разом покажеш усі свої уміння).

Робимо паузу, та спостерігаємо за реакцією дитини.

Візьми усі наліпки, хай вони нагадують тобі про нашу зустріч.

Дії дитини

Слухає завдання

Виконує малюнок (Рис.0)

Обирає рівень складності завдання

Виконує завдання

Примітка. У процесі виконання можна підбадьорювати, але не слід давати жодних додаткових вказівок.

Завдання «Чарівні перетворення фігури»

Дії психолога/педагога

Ти вибрав(ла) свій шлях до скриньки. Ось і вона. *(Дістаємо коробку)* Відкриваємо. *(Дістаємо з коробки аркуш паперу з намальованою геометричною фігурою – квадратом).*

Зараз ми з тобою будемо продовжувати свої чаклунські справи - малювати. Уяви себе «чарівником». Спробуй свою «чарівну силу» і перетвори геометричну фігуру так, щоб вийшов малюнок. Домалюй до геометричної фігури певні елементи таким чином, щоб перетворити її на річ або істоту, що пов'язані або з тобою, або з людьми, природою, або з технікою. Постарайся намалювати якомога краще – так, як ти вмієш.

Після виконання завдання дорослий запитує дитину:

- Ти закінчив(ла) роботу? Більше нічого не треба домальовувати?
- Що ти намалював(ла)?
- Як ти вважаєш, чи впорався(лася) ти із завданням?

Дії дитини

Відкриває коробку

Обирає аркуш

Виконує завдання
Відповідає на запитання

Підсумки

Мені було приємно провести час із тобою! До зустрічі!

Критерії оцінювання результатів застосування КДЗ «Чарівні перетворення» (протоколи)

Вихідні дані

Ім'я, перша літера прізвища дитини _____

Стать: 1 - хлопчик; 2 - дівчина

Вік дитини на момент взаємодії (повних років, місяців) _____

Дата проведення апробації (місяць, день, рік) _____

Час проведення апробації (тривалість у хвилинах) _____

*Для ЗЗСО: Дитина відвідувала заклад дошкільної освіти: *так ні*

Протокол № 1 до завдання «Придумай гру з іграшкою»

Інструкція: оцініть дії дитини під час виконання діагностичних завдань за визначеними показниками: поставте прапорець (✓) навпроти відповідного показника, потрібний бал обведіть (підкресліть, виділіть тощо).

Вибір дитиною іграшки

Іграшки	✓
Конструктор	
Лялька	
М'яч	
Автомобіль	

Показник	Оцінка, бал
Обрав(ла) іграшку самостійно	2
Обрав(ла) іграшку за пропозицією дорослого	1
Не обрав(ла) іграшку (відмовився від виконання завдання)	0

Дослівний текст придуманої дитиною гри з іграшкою

Гра з іграшкою

Показник	Оцінка, бал
Самостійно розповів(ла) про 2-3 або більше варіанти гри з іграшкою (слова-дії)	5
Після заохочення дорослого розповів(ла) про 1-2 або більше варіанти гри з іграшкою (слова-дії)	4
Розповів(ла) про гру з іграшкою за допомогою навідних запитань дорослого	3
У відповідь на запитання дорослого назвав(ла) 2-3 можливі дії з іграшкою	2
Тільки назвав(ла) іграшку. Пояснив(ла): «Нею граються»	1
Не зміг(змогла) пояснити, як гратися з іграшкою	0

Рольова взаємодія в грі

Показник	Оцінка, бал
В розповіді про гру з іграшкою передбачив(ла) можливість грати разом з іншими учасниками та назвав(ла) їх ролі (буду грати з друзями)	5
В розповіді про гру з іграшкою передбачив(ла) можливість грати разом з іншими учасниками	4
Пояснив(ла), що зазвичай не грається з такою іграшкою, тому не знає, як з нею можна гратися разом з друзями	3
В розповіді про гру з іграшкою передбачив(ла) лише особисту роль (буду грати сам(а))	2
В розповіді про гру не визначив(ла) жодної ролі (ні власної, ні інших)	1
Оцінив(ла) іграшку як нецікаву для гри	0

Правила гри з іграшкою

Показник	Оцінка, бал
Самостійно, чітко і послідовно визначив(ла) правила гри з іграшкою	5
Самостійно визначив(ла) правила гри з іграшкою, проте розповів(ла) їх нечітко і непослідовно	4
Почав(ла) самостійно визначати 1-2 правила гри з іграшкою, продовжив(ла) за допомогою уточнювальних запитань дорослого (ти усі назвав(ла) правила?)	3
Відзначив(ла), що у грі з іграшкою є правила, проте розкрив(ла) їх зміст за допомогою уточнювальних та навідних запитань дорослого	2
Почав(ла) визначати правила гри з іграшкою лише після запитання дорослого «чи є у грі правила, які?» та з його допомогою	1
Не розумів(ла) значення правил для гри з іграшкою, відмовився(лася) їх визначати	0

**Наявність у розповіді дитини елементів
словесної (вербальної) творчої уяви**

Показник	Оцінка, бал
Самостійно придумав(ла) нову гру, використав(ла) в ній стандартні та нестандартні персонажі, ролі та дії	5
Після заохочення дорослого придумав(ла) гру, в розповіді присутні реальні та уявні учасники гри, персонажі, ролі, дії	4
Переказав(ла) знайому гру, але вніс/внесла до неї деякі зміни (нових персонажів, або об'єднала декілька ігор в одну)	3
Назвав(ла) знайому гру	2
Назвав(ла) лише іграшку, не розкриваючи змісту гри з нею	1
Відмовився(лася) від виконання завдання	0

Оцінка виконання дитиною завдання

Показник	Оцінка, бал
Зрозумів(ла) завдання, самостійно виконав(ла) по темі та по суті всі елементи (обрав(ла) іграшку, придумав(ла) гру, розповів(ла) про неї)	5
Виконав(ла) по темі та по суті всі елементи завдання (обрав(ла) іграшку, придумав(ла) гру, розповів(ла) про неї), іноді відволікався(лася), але самостійно повертався(лася) до нього	4
Під час виконання завдання відволікався(лася) від теми, але після нагадування про нього дорослим, продовжував(ла) його виконувати	3
Під час виконання завдання потребував(ла) постійного нагадування від дорослого, що необхідно робити	2
Виконати завдання по темі та по суті не вдалося (під час виконання завдання відволікав(ла)ся на інші теми, словесна інструкція дорослого не допомогла виконати завдання)	1

Протокол № 2 до завдання «Шлях до чарівної скриньки»

Інструкція: позначте вибір та оцініть результат виконання дитиною завдання, відповідно до її вибору.

Вибір дитиною завдання

Показник вибору	Оцінка, бал
Обрав(ла) свідомо завдання певної складності	2
Обрав(ла) навмання/поспіхом завдання будь-якої складності	1
Відмовився(лася) від виконання завдання (*у цьому випадку наступну таблицю «Вибір дитиною складності завдання та його виконання» не заповнювати)	0

Вибір дитиною складності завдання та результат його виконання

Обране дитиною завдання	Виконання завдання	
	виконав(ла)	не виконав(ла)
Складне завдання (Рис.3)	4	1
Завдання середньої складності (Рис.2)	3	1
Просте завдання (Рис.1)	2	1

Оцінка малюнка дитини «Шлях до чарівної скриньки»

Інструкція: оцініть під час аналізу малюнка дитини її здатність уважно слухати, утримувати в пам'яті словесну інструкцію дорослого і самостійно будувати свої дії згідно з нею, орієнтуватися на аркуші паперу, точно відтворювати зразок. *Нерівність лінії, «бруд», намагання виправити помилку за допомогою гумки, тощо не враховуються.

Показник	Оцінка, бал
Точно відтворив(ла) візерунок	5
Відтворив(ла) візерунок з помилкою в одній лінії	4
Відтворив(ла) візерунок з декількома помилками	3
Відтворив(ла) візерунок, в якому є лише подібність тих чи інших окремих елементів зі зразком	2
Відсутня подібності зі зразком	1
Відмовився(лася) від виконання	0

Протокол № 3 до завдання «Чарівні перетворення фігури»

Оцінка розвиненості творчої уяви дитини у створенні художнього образу

Інструкція: проаналізуйте та оцініть малюнок дитини за наведеними показниками.

Показник	Оцінка, бал
Малював(ла) розгорнутий сюжет із кількома об'єктами, геометрична фігура виступала як частина одного з об'єктів . Була притаманна точність, реалістичність, яскравість зображень. На малюнку не лише дитина знала, що зображено, але й ті, хто без коментарів розглядав його. Наприклад: діти гралися в пісочниці (домальовування квадрата), інші спускалися з гірки. Акваріум (домальовування квадрата з рибками, яких годувала дитина) серед інших мешканців з куточка живої природи; з квадрата домальована картина в кімнаті на стіні серед інших меблів, а поруч члени родини; як один із будинків, а квадрат домальований як, наприклад, вікно в одному з них.	5
Правдоподібно зображував(ла) окремий об'єкт, відтворюючи справжній вигляд, «опредмечуючи» геометричну фігуру (предметне зображення, де геометрична фігура – основа малюнку), і включав(ла) отриманий об'єкт в уявний сюжет . Будинок з вікнами, дверима, дахом тощо, а поруч квіти, дерева, люди, тварини, де квадрат виступає як основна деталь будинку – каркас. Використання кольорової гами відповідає дійсності, оточуючий дитину світ представлений різнобічно, таким, який він існує в реальності, в житті. Забарвлення малюнків: соковита кольорова гама з різноманітними кольорами та відтінками, перевага яскравих та світлих тонів	4
Домальовував(ла) фігуру так, що виходило правдоподібно зображення предмета з різними деталями, але відсутністю сюжету , в який було б включене зображення Машина: квадрат - кабіна, є вікно, руль, кузов, колеса. Ваза з квітками. Будинок з дверима, вікнами, димарем. Або один великий предмет (практично на весь папір) - машина з багатьма деталями (підйомний кран, гусеничні колеса, причеп, тощо) де геометрична фігура виступала її центральною частиною . В малюнках помітна перспектива. На огляд малюнки акуратні, привабливі, «живі» - в них є радість, життя	3
Домальовував(ла) фігуру так, що виходило схематичне спрощене контурне зображення , у якому не було деталей, (будинок – квадрат з дахом, або з вікном; машина – контур	2

<p>кабіни з колесами). Малюнки в основному контури предметів, з притаманною їм «непропорційністю», «прозорістю». Спостерігається прив'язаність до використання певних або одного кольору, тому на огляд малюнки не яскраві, тьмяні, бліді або може спостерігатися спалах яскравості – все рожеве тощо.</p>	
<p>Дитина «помічала» геометричну фігуру. У домальованій фігурі спостерігалася незавершеність в зображенні предметів. Замість предметного зображення представлені окремі лінії, штрихи, частини геометричних фігур, незакінчені форми (заштрихований квадрат; до квадрату домальований трикутник). Ізольовані частини предметів (замість цілого будинку – вікно, двері, стіна. Безформність зображення, іноді без допомоги «художника» важко було визначити зміст намальованого. Малюнок з примітивною зображувальністю. «Вмальовував(ла)» у фігуру – додавав(ла) крапки, лінії, заштриховував(ла). Спостерігається монотонність у використанні кольорової гами або надмірна яскравість.</p>	1
<p>Не прийняв(ла) завдання на побудову образу уяви з використанням заданого елемента – не малював(ла). Або малював(ла) поруч із заданою геометричною фігурою своє зображення. Геометрична фігура залишилася осторонь, дитина ніби не помічала її під час малювання. Без пояснення неможливо було визначити, що намальовала дитина.</p>	0

Протокол № 4 оцінювання сформованості довільної регуляції дій дитини під час взаємодії та виконання усіх завдань

Інструкція: оцініть здатність дитини довільно регулювати свої дії (за зразком, інструкцією дорослого, під час взаємодії з дорослим), виявляти цілеспрямованість, активність у досягненні мети, готовність долати труднощі при виконанні усіх діагностичних завдань.

Вміння виконувати дії за зразком

Показник	Оцінка, бал
Коригував(ла) свої дії зі зразком; співвідносив(ла) з ним отриманий результат	5
Намагався(лася) коригувати свої дії зі зразком; співвідносити з ним отриманий результат; самостійно виправляв(ла) помилки	4
Відступав(ла) від зразка, звертався(лася) до нього у разі утруднень; самостійно не співвідносив(ла) з ним отриманий результат; виправляв(ла) помилки після вказування на них дорослим	3
Дії не відповідали зразку, самостійно не співвідносив(ла) з ним отриманий результат; помилок не бачив(ла) і не виправляв(ла)	2
Відмовився(лася) від діяльності за зразком після декількох невдалих спроб	1
Відмовився(лася) від діяльності за зразком одразу без спроб	0

Вміння виконувати дії за словесною інструкцією дорослого

Показник	Оцінка, бал
Коригував(ла) свої дії з інструкцією, співвідносив(ла) з нею отриманий результат	5
Намагався(лася) коригувати свої дії з інструкцією, співвідносити з нею отриманий результат, самостійно виправляв(ла) помилки	4
Уточнював(ла) інструкцію через невідповідність меті, самостійно не співвідносив(ла) з нею отриманий результат, виправляв(ла) помилки після вказування на них дорослим	3
Дії дитини не відповідали інструкції, самостійно не співвідносила з нею отриманий результат; помилок не бачила і не виправляла	2
Відмовився(лася) від діяльності за інструкцією невдовзі від її початку за необхідності узгоджувати з нею свої дії	1
Відмовився(лася) від діяльності за інструкцією одразу без спроб	0

Вміння виявляти цілеспрямованість, активність у досягненні мети, готовність долати труднощі

Показник	Оцінка, бал
Самостійно активно долав(лала) труднощі, застосовував(вала) засоби мобілізації себе, відбирав(ла) раціональні засоби досягнення мети	5
В разі утруднень звертався(лася) по допомогу після багатьох невдалих спроб, після її отримання продовжував(ла) активно діяти	4
Робив(ла) спроби долати труднощі, потребував(ла) допомоги для мобілізації себе та відбору раціональних засобів досягнення мети, не полишав(ла) діяльність	3
Звертався(лася) по допомогу після декількох невдалих спроб, потребував(ла) суттєвої допомоги від дорослого для мобілізації себе та відбору раціональних засобів досягнення мети, без його підтримки не міг(могла) самостійно діяти	2
Відмовився(лася) від діяльності при перших труднощах	1
Відмовився(лася) від діяльності одразу без спроб	0

Вміння дотримуватися теми спілкування з дорослим

Показник	Оцінка, бал
Чітко дотримувався(лася) у спілкуванні з дорослим теми конкретного завдання	5
Дотримувався(лася) у спілкуванні з дорослим теми конкретного завдання, іноді відволікався(лася), але самостійно до неї повертався(лася)	4
Відступав(ла) від теми спілкування з дорослим, пов'язаної з конкретним завданням, повертався(лася) до неї з ініціативи дорослого	3
Не дотримувався(лася) теми спілкування з дорослим, пов'язаної з конкретним завданням, відходив(ла) від неї, не реагував(ла) на зауваження з боку дорослого	2
Відмовився(лася) від спілкування з дорослим невдовзі від його початку за необхідності дотримуватися теми, пов'язаної з конкретним завданням	1
Відмовився(лася) від спілкування з дорослим одразу без спроб	0

Результати застосування КДЗ «Чарівні перетворення»

Інструкція з обрахунку результатів застосування КДЗ «Чарівні перетворення»

На основі зафіксованих результатів (див. протоколи) виконання дитиною комплексу діагностичних завдань «Чарівні перетворення» проводиться їх обчислення у бальному виразі та формулюються висновки щодо актуального стану розвитку дитини старшого дошкільного віку, а саме: розвиненості соціально-психологічних якостей, життєвих вмінь та навичок, що визначають готовність дитини до навчання в умовах сучасних змін⁵.

Показники, що мають по три критерії проявів у бальному виразі оцінюються, як «2», «1», «0» у відповідності до послідовності викладу вище. Показники, що мають по шість критеріїв проявів у бальному виразі оцінюються, як «5», «4», «3», «2», «1», «0» у відповідності до послідовності викладу вище. У завданні «Шлях до чарівної скриньки» оцінювання другого параметру «Вибір дитиною складності завдання та результат його виконання» у бальному виразі здійснюється у такий спосіб: - обрано та виконане складне завдання – 4 бали, не виконано – 1 бал; - обрано та виконано завдання середньої складності – 3 бали, не виконано – 1 бал; - обрано та виконано просте завдання – 2 бали, не виконано – 1 бал. Дослівний запис придуманої дитиною гри використовується для констатації факту наявності у дитини навичок зв'язного мовлення, вміння слухати дорослого та чути суть завдання, володіння дитиною державною українською мовою.

Узагальнений протокол

Протокол №1 / Показник	Максимальний бал	Отриманий бал
Вибір дитиною іграшки	2	
Гра з іграшкою	5	
Рольова взаємодія в грі	5	
Правила гри з іграшкою	5	
Наявність елементів творчої уяви	5	
Оцінка виконання дитиною завдання	5	

⁵Більш детальний опис представлено у статті Піроженко, Т., Карабаєва, І., Соловйова, Л., & Хартман, О. (2022). ВИВЧЕННЯ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО СИСТЕМАТИЧНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЧАСОПИС, 8(2), 18-32. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732153>

Протокол №2 / Показник	Максимальний бал	Отриманий бал
Вибір дитиною завдання	2	
Вибір дитиною складності завдання та результат його виконання	4	
Оцінка малюнку	5	
Протокол №3 / Показник	Максимальний бал	Отриманий бал
Оцінка розвиненості творчої уяви дитини у створенні художнього образу	5	
Протокол №4 / Показник	Максимальний бал	Отриманий бал
Вміння виконувати дії за зразком	5	
Вміння виконувати дії за словесною інструкцією дорослого	5	
Вміння виявляти цілеспрямованість, активність у досягненні мети, готовність долати труднощі	5	
Вміння дотримуватися теми спілкування з дорослим	5	

Розрахунок суми балів за кожним завданням (протоколом) та всього

Завдання	«Придумай гру з іграшкою» (0 - 27 балів)	«Шлях до чарівної скриньки» (0 - 11 балів)	«Чарівні перетворення фігури» (0 - 5 балів)	Взаємодія під час виконання усіх завдань (0 - 20 балів)
Сума балів				
Всього				

Комплексний абрис актуального стану готовності дитини до систематичного навчання в умовах сучасних змін в системі початкової освіти здійснюється на основі визначення суми загальної кількості балів.

63 – 47 балів – готовність дитини до навчання в школі *сформована повною мірою*. Освітній, виховний та розвивальний вплив на дитину з боку дорослих здійснюється без змін до запланованої діяльності.

46 – 32 балів – готовність дитини до навчання в школі *достатньо сформована*. Освітня взаємодія з дитиною продовжується за орієнтирами освітньої та виховної роботи закладу дошкільної освіти.

31 – 16 балів – готовність дитини до навчання в школі *знаходиться в стадії формування*. Є потреба активізації певних розвивальних впливів. Сфера (конкретне вміння / навичка / здатність) визначається найнижчими бальними

оцінками серед усіх показників. На основі цього формулюються пропозиції/рекомендації педагогам та батькам.

15 – 7 балів – готовність дитини до навчання в школі *є умовною*. Є потреба в посиленій активізації освітніх впливів у сферах, за якими зафіксовані найнижчі бальні оцінки. З метою визначення інтенсивності сумісних розвивальних впливів, батьків необхідно інформувати про можливі перспективи розвитку дитини та потенційні можливості й досягнення дитини в новій ситуації розвитку (початок навчання в школі).

6 – 0 балів дитина до школи не готова. Є потреба в узгодженні та проведенні цілеспрямованої індивідуальної роботи з дитиною. Системне залучення батьків.

Приклад обрахунку результатів застосування КДЗ «Чарівні перетворення»

Вихідні дані

Ім'я, перша літера прізвища дитини Олександра Р.

Стать: 1 - хлопчик; 2 - дівчина

Вік дитини на момент взаємодії (повних років, місяців) 5 років, 7 місяців

Дата проведення апробації (місяць, день, рік) 18 січня 2023 р.

Час проведення апробації (тривалість у хвилинах) 25 хв.

*Для ЗЗСО: Дитина відвідувала заклад дошкільної освіти: *так ні*

Протокол № 1 до завдання «Придумай гру з іграшкою»

Вибір дитиною іграшки

Іграшки	✓
Конструктор	✓
Лялька	
М'яч	
Автомобіль	

Показник	Оцінка, бал
Обрав(ла) іграшку самостійно	<u>2</u>
Обрав(ла) іграшку за пропозицією дорослого	1
Не обрав(ла) іграшку (відмовився від виконання завдання)	0

Дослівний текст придуманої дитиною гри з іграшкою

Збудую будинок і буду грати в доньку і маму, які будуть в ньому жити

Гра з іграшкою

Показник	Оцінка, бал
Самостійно розповів(ла) про 2-3 або більше варіанти гри з іграшкою (слова-дії)	5
Після заохочення дорослого розповів(ла) про 1-2 або більше варіанти гри з іграшкою (слова-дії)	4
Розповів(ла) про гру з іграшкою за допомогою навідних запитань дорослого	3
У відповідь на запитання дорослого назвав(ла) 2-3 можливі дії з іграшкою	<u>2</u>
Тільки назвав(ла) іграшку. Пояснив(ла): «Нею граються»	1
Не зміг(змогла) пояснити, як гратися з іграшкою	0

Рольова взаємодія в грі

Показник	Оцінка, бал
В розповіді про гру з іграшкою передбачив(ла) можливість грати разом з іншими учасниками та назвав(ла) їх ролі (буду грати з друзями)	5
В розповіді про гру з іграшкою передбачив(ла) можливість грати разом з іншими учасниками	4
Пояснив(ла), що зазвичай не грається з такою іграшкою, тому не знає, як з нею можна гратися разом з друзями	3
В розповіді про гру з іграшкою передбачив(ла) лише особисту роль (буду грати сам(а))	<u>2</u>
В розповіді про гру не визначив(ла) жодної ролі (ні власної, ні інших)	1
Оцінив(ла) іграшку як нецікаву для гри	0

Правила гри з іграшкою

Показник	Оцінка, бал
Самостійно, чітко і послідовно визначив(ла) правила гри з іграшкою	5
Самостійно визначив(ла) правила гри з іграшкою, проте розповів(ла) їх нечітко і непослідовно	4
Почав(ла) самостійно визначати 1-2 правила гри з іграшкою, продовжив(ла) за допомогою уточнювальних запитань дорослого (ти усі назвав(ла) правила?)	3
Відзначив(ла), що у грі з іграшкою є правила, проте розкрив(ла) їх зміст за допомогою уточнювальних та навідних запитань дорослого	<u>2</u>
Почав(ла) визначати правила гри з іграшкою лише після запитання дорослого «чи є у грі правила, які?» та з його допомогою	1

Не розумів(ла) значення правил для гри з іграшкою, відмовився(лася) їх визначати	0
--	---

Наявність у розповіді дитини елементів словесної (вербальної) творчої уяви

Показник	Оцінка, бал
Самостійно придумав(ла) нову гру, використав(ла) в ній стандартні та нестандартні персонажі, ролі та дії	5
Після заохочення дорослого придумав(ла) гру, в розповіді присутні реальні та уявні учасники гри, персонажі, ролі, дії	4
Переказав(ла) знайому гру, але вніс/внесла до неї деякі зміни (нових персонажів, або об'єднала декілька ігор в одну)	3
Назвав(ла) знайому гру	<u>2</u>
Назвав(ла) лише іграшку, не розкриваючи змісту гри з нею	1
Відмовився(лася) від виконання завдання	0

Оцінка виконання дитиною завдання

Показник	Оцінка, бал
Зрозумів(ла) завдання, самостійно виконав(ла) по темі та по суті всі елементи (обрав(ла) іграшку, придумав(ла) гру, розповів(ла) про неї)	5
Виконав(ла) по темі та по суті всі елементи завдання (обрав(ла) іграшку, придумав(ла) гру, розповів(ла) про неї), іноді відволікався(лася), але самостійно повертався(лася) до нього	4
Під час виконання завдання відволікався(лася) від теми, але після нагадування про нього дорослим, продовжував(ла) його виконувати	3
Під час виконання завдання потребував(ла) постійного нагадування від дорослого, що необхідно робити	<u>2</u>
Виконати завдання по темі та по суті не вдалося (під час виконання завдання відволікав(ла)ся на інші теми, словесна інструкція дорослого не допомогла виконати завдання)	1

Протокол № 2 до завдання «Шлях до чарівної скриньки»

Вибір дитиною завдання

Показник вибору	Оцінка, бал
Обрав(ла) свідомо завдання певної складності	<u>2</u>
Обрав(ла) навмання/поспіхом завдання будь-якої складності	1
Відмовився(лася) від виконання завдання (*у цьому випадку наступну таблицю «Вибір дитиною складності завдання та його виконання» не заповнювати)	0

Вибір дитиною складності завдання та результат його виконання

Обране дитиною завдання	Виконання завдання	
	виконав(ла)	не виконав(ла)
Складне завдання (Рис.3)	<u>4</u>	1
Завдання середньої складності (Рис.2)	3	1
Просте завдання (Рис.1)	2	1

Оцінка малюнка дитини «Шлях до чарівної скриньки»

Показник	Оцінка, бал
Точно відтворив(ла) візерунок	<u>5</u>
Відтворив(ла) візерунок з помилкою в одній лінії	4
Відтворив(ла) візерунок з декількома помилками	3
Відтворив(ла) візерунок, в якому є лише подібність тих чи інших окремих елементів зі зразком	2
Відсутня подібності зі зразком	1
Відмовився(лася) від виконання	0

Протокол № 3 до завдання «Чарівні перетворення фігури»

Оцінка розвиненості творчої уяви дитини у створенні художнього образу

Показник	Оцінка, бал
Малював(ла) розгорнутий сюжет із кількома об'єктами, геометрична фігура виступала як частина одного з об'єктів . Була притаманна точність, реалістичність, яскравість зображень. На малюнку не лише дитина знала, що зображено, але й ті, хто без коментарів розглядав його. Наприклад: діти гралися в пісочниці (домальовування квадрата), інші спускалися з гірки. Акваріум (домальовування квадрата з рибками, яких годувала дитина) серед інших мешканців з куточка живої природи; з квадрата домальована картина в кімнаті на стіні серед інших меблів, а поруч члени родини; як один із будинків, а квадрат домальований як, наприклад, вікно в одному з них.	5
Правдоподібно зображував(ла) окремий об'єкт, відтворюючи справжній вигляд, «опредмечуючи» геометричну фігуру (предметне зображення, де геометрична фігура – основа малюнку), і включав(ла) отриманий об'єкт в уявний сюжет . Будинок з вікнами, дверима, дахом тощо, а поруч квіти, дерева, люди, тварини, де квадрат виступає як основна деталь будинку – каркас . Використання кольорової гами відповідає дійсності, оточуючий дитину світ представлений різнобічно, таким, який він існує в реальності, в житті. Забарвлення малюнків: соковита кольорова гама	<u>4</u>

з різноманітними кольорами та відтінками, перевага яскравих та світлих тонів	
Домальовував(ла) фігуру так, що виходило правдоподібне зображення предмета з різними деталями, але відсутністю сюжету , в який було б включене зображення Машина: квадрат - кабіна, є вікно, руль, кузов, колеса. Ваза з квітками. Будинок з дверима, вікнами, димарем. Або один великий предмет (практично на весь папір) - машина з багатьма деталями (підйомний кран, гусеничні колеса, причеп, тощо) де геометрична фігура виступала її центральною частиною . В малюнках помітна перспектива. На огляд малюнки акуратні, привабливі, «живі» - в них є радість, життя	3
Домальовував(ла) фігуру так, що виходило схематичне спрощене контурне зображення , у якому не було деталей, (будинок – квадрат з дахом, або з вікном; машина – контур кабіни з колесами). Малюнки в основному контури предметів, з притаманною їм «непропорційністю», «прозорістю». Спостерігається прив'язаність до використання певних або одного кольору, тому на огляд малюнки не яскраві, тьмяні, бліді або може спостерігатися спалах яскравості – все рожеве тощо.	2
Дитина «помічала» геометричну фігуру. У домальованій фігурі спостерігалася незавершеність в зображенні предметів . Замість предметного зображення представлені окремі лінії, штрихи, частини геометричних фігур, незакінчені форми (заштрихований квадрат; до квадрату домальований трикутник). Ізольовані частини предметів (замість цілого будинку – вікно, двері, стіна. Безформність зображення, іноді без допомоги «художника» важко було визначити зміст намальованого. Малюнок з примітивною зображувальністю . «Вмальовував(ла)» у фігуру – додавав(ла) крапки, лінії, заштриховував(ла). Спостерігається монотонність у використанні кольорової гами або надмірна яскравість.	1
Не прийняв(ла) завдання на побудову образу уяви з використанням заданого елемента – не малював(ла) . Або малював(ла) поруч із заданою геометричною фігурою своє зображення. Геометрична фігура залишилася осторонь, дитина ніби не помічала її під час малювання. Без пояснення неможливо було визначити, що намальовала дитина.	0

Протокол № 4 оцінювання сформованості довільної регуляції дій дитини під час взаємодії та виконання усіх завдань

Вміння виконувати дії за зразком

Показник	Оцінка, бал
Коригував(ла) свої дії зі зразком; співвідносив(ла) з ним отриманий результат	5
Намагався(лася) коригувати свої дії зі зразком; співвідносити з ним отриманий результат; самостійно виправляв(ла) помилки	4
Відступав(ла) від зразка, звертався(лася) до нього у разі утруднень; самостійно не співвідносив(ла) з ним отриманий результат; виправляв(ла) помилки після вказування на них дорослим	3
Дії не відповідали зразку, самостійно не співвідносив(ла) з ним отриманий результат; помилок не бачив(ла) і не виправляв(ла)	2
Відмовився(лася) від діяльності за зразком після декількох невдалих спроб	1
Відмовився(лася) від діяльності за зразком одразу без спроб	0

Вміння виконувати дії за словесною інструкцією дорослого

Показник	Оцінка, бал
Коригував(ла) свої дії з інструкцією, співвідносив(ла) з нею отриманий результат	5
Намагався(лася) коригувати свої дії з інструкцією, співвідносити з нею отриманий результат, самостійно виправляв(ла) помилки	4
Уточнював(ла) інструкцію через невідповідність меті, самостійно не співвідносив(ла) з нею отриманий результат, виправляв(ла) помилки після вказування на них дорослим	3
Дії дитини не відповідали інструкції, самостійно не співвідносила з нею отриманий результат; помилок не бачила і не виправляла	2
Відмовився(лася) від діяльності за інструкцією невдовзі від її початку за необхідності узгоджувати з нею свої дії	1
Відмовився(лася) від діяльності за інструкцією одразу без спроб	0

Вміння виявляти цілеспрямованість, активність у досягненні мети, готовність долати труднощі

Показник	Оцінка, бал
Самостійно активно долав(лала) труднощі, застосовував(вала) засоби мобілізації себе, відбирав(ла) раціональні засоби досягнення мети	5

В разі утруднень звертався(лася) по допомогу після багатьох невдалих спроб, після її отримання продовжував(ла) активно діяти	<u>4</u>
Робив(ла) спроби долати труднощі, потребував(ла) допомоги для мобілізації себе та відбору раціональних засобів досягнення мети, не полишав(ла) діяльність	3
Звертався(лася) по допомогу після декількох невдалих спроб, потребував(ла) суттєвої допомоги від дорослого для мобілізації себе та відбору раціональних засобів досягнення мети, без його підтримки не міг(могла) самостійно діяти	2
Відмовився(лася) від діяльності при перших труднощах	1
Відмовився(лася) від діяльності одразу без спроб	0

Вміння дотримуватися теми спілкування з дорослим

Показник	Оцінка, бал
Чітко дотримувався(лася) у спілкуванні з дорослим теми конкретного завдання	5
Дотримувався(лася) у спілкуванні з дорослим теми конкретного завдання, іноді відволікався(лася), але самостійно до неї повертався(лася)	<u>4</u>
Відступав(ла) від теми спілкування з дорослим, пов'язаної з конкретним завданням, повертався(лася) до неї з ініціативи дорослого	3
Не дотримувався(лася) теми спілкування з дорослим, пов'язаної з конкретним завданням, відходив(ла) від неї, не реагував(ла) на зауваження з боку дорослого	2
Відмовився(лася) від спілкування з дорослим невдовзі від його початку за необхідності дотримуватися теми, пов'язаної з конкретним завданням	1
Відмовився(лася) від спілкування з дорослим одразу без спроб	0

Узагальнений протокол

Протокол №1 / Показник	Максимальний бал	Отриманий бал
Вибір дитиною іграшки	2	2
Гра з іграшкою	5	2
Рольова взаємодія в грі	5	2
Правила гри з іграшкою	5	2
Наявність елементів творчої уяви	5	2
Оцінка виконання дитиною завдання	5	2

Протокол №2 / Показник	Максимальний бал	Отриманий бал
Вибір дитиною завдання	2	2
Вибір дитиною складності завдання та результат його виконання	4	4
Оцінка малюнку	5	5
Протокол №3 / Показник	Максимальний бал	Отриманий бал
Оцінка розвиненості творчої уяви дитини у створенні художнього образу	5	4
Протокол №4 / Показник	Максимальний бал	Отриманий бал
Вміння виконувати дії за зразком	5	5
Вміння виконувати дії за словесною інструкцією дорослого	5	5
Вміння виявляти цілеспрямованість, активність у досягненні мети, готовність долати труднощі	5	4
Вміння дотримуватися теми спілкування з дорослим	5	4

Розрахунок суми балів за кожним завданням та всього

Завдання	«Придумай гру з іграшкою» (0 - 27 балів)	«Шлях до чарівної скриньки» (0 - 11 балів)	«Чарівні перетворення фігури» (0 - 5 балів)	Взаємодія під час виконання усіх завдань (0 - 20 балів)
Сума балів	12	11	4	18
Всього	45			

Висновок: готовність дитини до навчання в школі *сформована повною мірою*. Освітній, виховний та розвивальний вплив на дитину з боку дорослих здійснюється без змін до запланованої діяльності.

Результати застосування КДЗ «Чарівні перетворення» можна подати у графічному (наочному) вигляді. Такий спосіб узагальнення надає можливість зробити деталізований аналіз компонентів готовності дитини старшого дошкільного віку до навчання в новій українській школі⁶.

Так, наприклад, на рис. 2 чітко видно нестачу таких якостей в діяльності дитини, як: гра з іграшкою, рольова взаємодія в грі, правила гри з іграшкою, наявність елементів творчої уяви в складанні розповіді, оцінка виконання дитиною завдань, що може мати вплив на хід адаптації до шкільного навчання.

⁶ Шаблон для графічного подання результатів наведено у додатку

Графічне подання результатів

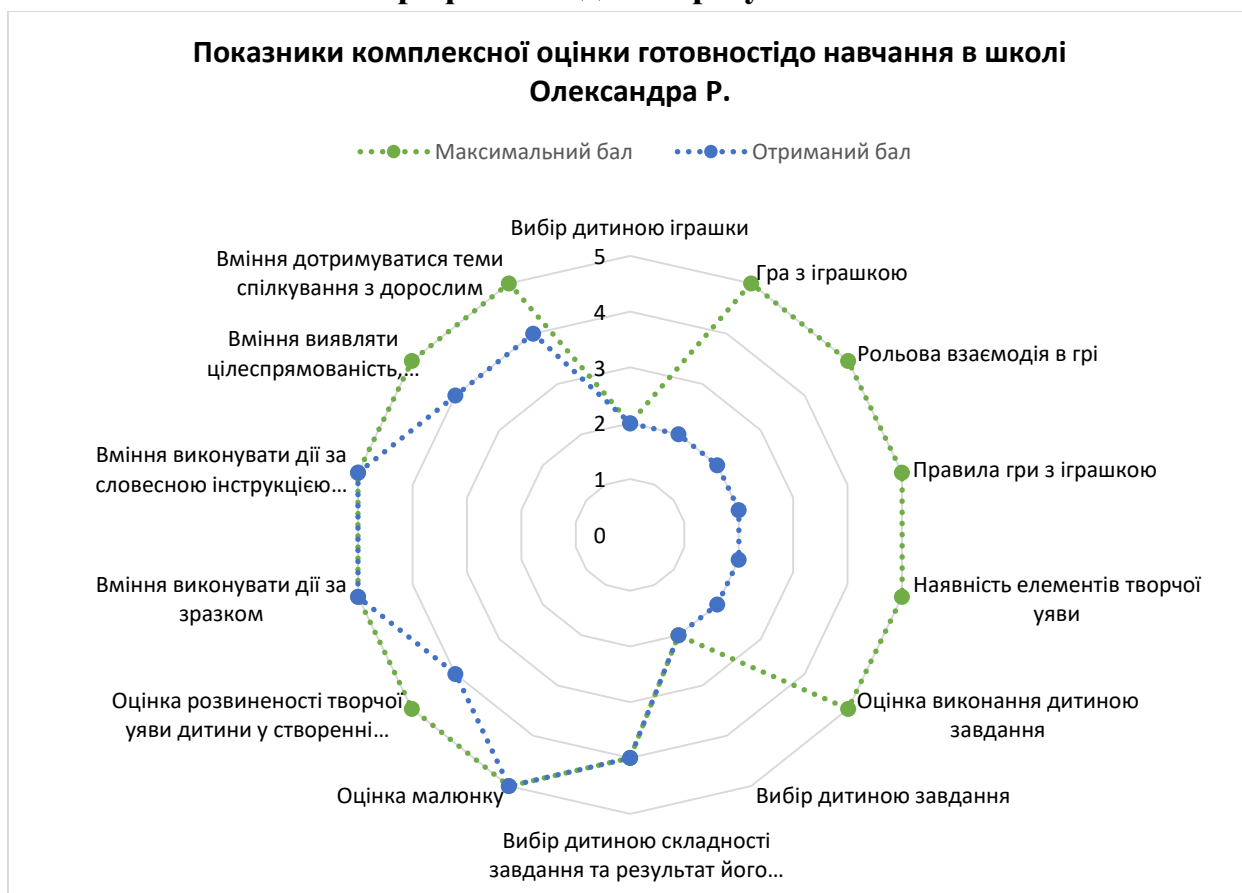

Рис. 2

Якісну характеристику розвитку психологічних досягнень дитини старшого дошкільного віку в контексті актуального стану готовності до систематичного навчання в новій українській школі представлено в науковій статті⁷.

⁷ Піроженко, Т., Карабаєва, І., Соловйова, Л., & Хартман, О. (2023). ЯКІСНА ТА КІЛЬКІСНА ХАРАКТЕРИСТИКИ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЧАСОПИС.

Тезаурус

1. *Готовність дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи* – актуальний стан розвитку соціально-психологічних якостей, життєвих вмінь та навичок у дитини старшого дошкільного віку на основі якого формулюється висновок щодо можливості успішного переходу дитини в нову (наступну) ситуацію розвитку – початок навчання в школі, а також визначається необхідність, ступінь і змістове наповнення виховних впливів на дошкільника з боку батьків та педагогів у відповідності до визначеного рівня готовності.

2. *Стандарт дошкільної освіти в Україні* – галузевий стандарт освіти – вимоги до обов'язкових компетентностей та результатів освіти дитини дошкільного віку, а також умови, за яких вони можуть бути досягнуті відповідно до міжнародних стандартів якості освіти.

3. *«Нова українська школа»* – концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти на період до 2029 року.

4. *Наступність* – забезпечення неперервності здобуття освіти; зазвичай розглядається між послідовними ланками (наприклад, між дошкільною та початковою освітою).

5. *Компетентнісний підхід* – спосіб передачі знань, спрямований на формування вмінь, навичок та здатностей скористатися цими знаннями в реальних ситуаціях життєдіяльності.

6. *Компетентність* – динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистісних якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну діяльність та/або подальшу навчальну (Постанова КМУ 23.11.2011 №1341 «Про затвердження національної рамки кваліфікацій»)

7. *Ключові компетентності дитини старшого дошкільного віку* – компетентності, що сформовані у дитини дошкільного віку в різних видах діяльності за освітніми напрямками, визначеними в Стандарті дошкільної освіти в Україні.

8. *Дошкільна зрілість* – сформованість фізіологічних якостей та розвиненість психічних процесів у дитини старшого дошкільного віку, характеризується можливістю дитини проявляти свою продуктивну активність у взаємодії з навколишнім світом через різні види діяльності.

9. *Досвід у специфічно-дитячих видах діяльності* – сукупність знань та навичок практично засвоєних дитиною дошкільного віку в комунікативній, здоров'язберігальній, руховій, пізнавально-дослідницькій, мовленнєвій, ігровій, господарсько-побутовій та художньо-естетичній діяльності.

10. *Емоційно-ціннісне ставлення дитини старшого дошкільного віку* – відтворення дитиною власного ставлення дитини до явищ оточуючого світу (людей, природи, предметів).

11. *Сформованість знань у дитини старшого дошкільного віку* – уявлення про себе та оточуючий світ, може розглядатися в розрізі освітніх напрямів, що визначені Стандартом дошкільної освіти в Україні.

12. *Життєві навички (компетентності) дитини старшого дошкільного віку* – особистісні досягнення дитини, здатність використовувати набуті знання, застосовувати вміння та навички в різних специфічно-дитячих видах діяльності, виявляти емоційну реакцію адекватну контексту ситуації, вміння за потреби звернутися за допомогою.

13. *Ігрова діяльність* – провідна діяльність дитини старшого дошкільного віку.

14. *Комунікація* – взаємодія та спілкування за допомогою вербальних та невербальних засобів, метою якого є взаєморозуміння.

15. *Партнерська взаємодія* – комунікація на принципах взаємоповаги, визнання права особистості на вияв ідентичності та права мати власну думку.

16. *Творча уява* – вміння уявити собі те, чого не існує в дійсності: створення нових образів, уявлень, які потім втілюються у грі, малюванні, ліпленні, конструюванні, аплікації, розповідях, віршованих творах тощо.

17. *Довільна регуляція у дитини старшого дошкільного віку* – нова якість розвитку психічних процесів у дитини, які стали керованими самою дитиною у відповідності до розуміння ситуації, її контексту та емоційного забарвлення.

18. *Регулятивний компонент діяльності дитини дошкільного віку* – змістовний компонент діяльності, який характеризує можливості дитини активно реалізувати набутий досвід у діяльності, керувати своєю поведінкою; один з критеріїв комплексної оцінки готовності дитини до шкільного життя.

19. *Показники прояву регулятивного компоненту діяльності дитини 6-7 років* – вміння виконувати дії за зразком; вміння виконувати дії за словесною інструкцією (дотримуватися правил гри та взаємин, власного задуму); вміння виявляти цілеспрямованість, активність у досягненні мети, готовність долати труднощі.

20. *Психолого-педагогічний супровід дитини дошкільного віку* – сукупність спільних дій фахівців дошкільної освіти (практичний психолог, вихователь дітей дошкільного, музичний керівник, інструктор з фізкультури, корекційний педагог, логопед, асистент вихователя, асистент дитини та ін.) та батьків дитини дошкільного віку, спрямованих на забезпечення комплексного розвитку дитини із врахуванням її індивідуальних запитів, потреб, особливостей, темпу та динаміки зростання.

Додаток

Відомості про авторів

ПРОЖЕНКО Тамара Олександрівна

Завідувач лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України.

Доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України.

Докладніше: <http://psychology-naes-ua.institute/read/1211/>

КАРАБАЄВА Ірина Іванівна

Старший науковий співробітник лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України.

Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник.

Докладніше: <http://psychology-naes-ua.institute/read/1210/>

СОЛОВЙОВА Людмила Іванівна

Старший науковий співробітник лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України.

Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник.

Докладніше: <http://psychology-naes-ua.institute/read/1208/>

ХАРТМАН Олена Юріївна

Старший науковий співробітник лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України.

Кандидат психологічних наук.

Докладніше: <http://psychology-naes-ua.institute/read/1209/>

Виробничо-практичне видання

**ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНЮВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДИТИНИ
СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ
В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ**

Методичні рекомендації

Авторська редакція

Ум. друк. арк. 1,5

Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України
01033, м. Київ, вул Паньківська 2;
тел./факс: (044) 288-33-20

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
№ 6418 від 03.10.2018 р.